

1200

7-66

З Е Т А

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ФИЛИП I. КОВАЧЕВИЋ.

Позива овако четвртик
на пријем добак.

Стале на *Црну Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину:*

годишње . . . 4 еор.
на по године . . . 2 „
на четврт године 1 „
за *Србију и све друге земље*
годишње . . . 16 ершака
на по године . . . 8 „
на трај мјесеца 4 „
у *Београду.*

Претплате на *Прве Го-
ре* и сва нисма шаљу се
самој уреднику.

Претплата на *Србије* у-
кључује се *Возврну Вла-
шкају* у *Београд*, а на дру-
гај се крајена пох адресом
*P. Ramaković Smailo-
(на Зету).*

Претплату примају ели
наши књижари и мез-
нарске еспозандије. Не-
одолжана писма не при-
мају се.

Број 1.

Цетиње, 11. Јула 1885.

Година I.

РУСТЕМ И ЗОРАБ.

(ИЗ ШАХ-НАМЕ.)

По пријеводу Жуковскога од Стевана Л. Ивановића.

ГЛАВА ОСМА.

БОЈ ТРЕЋИ.

I.

Набавивши о' Рустем из бијезде
И остави самцат на мегдану,
Неколико времена б'јаше
Обухваћен са дубоком мисљу.

Па од једном, ка' да с' оједи прече,
Види кроком он и потоку поље,
За зелено ће је био хрмо
Светли тврдо негов Грм могућа.

Недалеко отазад је била
Стрелишта и камена прожд.
Ту некада, пре много година,
Рустем се је био састајао
У провали тој е планинским духом.

У тај земаљ био је одарен
Он са таквом силом неizmјерном,
Да не само попрјатједима
Но и њему шкoдила је самим.

Њега земља сносила' не могаше;
Но камењу он стаио поље —
И за њиме по тврдоме ст'јенку,
Ка по и'јеску, слијед оставашо!

Тако једном е тешијем шићаром,
Ког Турцима уграбио бјеше,
Ноћним мраком, а са велим трудом,
Он се кроз ту протураше продо;

Сваким кроком ного му тошау
До чланака у земљу приу,
Те рвјашу ка'но плутом земљу,
На један пут уграј њег се разда
Одхрапозга смјеха грехоташе.

„Ко се свијео? он уншта гњевно.
„Ја!“ одговор бјаше му глухи;
„А ти ко си? — „Ја сам дух планински!“
„Чему с' свијеш? — „А свијем се томо
Што се силан са рођеном снагом
Справити се ето нисн кадар.
За тобо је пресулила оид,
Но дај вишка да ти пеп прихрамш;
А када ти до вевоље дође,
Из' кад млову од година ного,

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
IZ OBLASTI
NE GORE DU
CR

Дођи овђе, влрки, оваљу се
И снагу ти твоју повратити.“
И онда је он планинском духу
Вешак снаге на сахрану дао.

Сад, кад су му од година уди
Реслабили, и тој провали пође
Да изагнет свој узме обратом.
Он виђаше, да са пола снаге
Виска неће одолет' Зорабу.

Он сам собом говорашо гњевно:
„Он је мени пред свијем Ираном
Обрзао у'о — он живашо' поље.
Он је о'ки етат' на груд кољеном
Панушумом под ного Рустему.“

Он (о) вије, и цвешари с'амотној,
Пришумо прљођеи Рустема,
Е да снасе оцрњено жље —
Рустем, прије снагда бесорачни!
Трицет' нешу, ој трицети нешу
Трицет' једни, да на земљи једној
Са мном дишо, он, творца мог срма!“

II.

Тако Рустем мисаше ступајућа
У дубину вомо провали.
А на престола махнатјих ст'јена
Дух могући оједно је тамо.

И он виђе, ће неко намрпен,
Озиру' се често по странама,
Плавинским богазом иђаше,
И би јасно духу, да са њиме
Мрачни путник искаше састанка.

Густом маглом бјеше духу глава
Покривена, ка' п'њемом гвездином.
Но он дуну и магла се диже,
Те нахмурен он видан постаде.

Па уншта: „Ти, коме си доша'?“
„К теби!“ Рустем њему одговори,
„Познајем те, ти си још онакви
Кавог сам те на мјесто овоме
Првог пута оно сриго давно: —
Нит остара' нити оједно!
А ти мени јеси ли познао?“
И дух таван одговори: „Једна;
Постарао, поједно ти си;
Но реди ми, твоје тропно ного
Запшто су те ошет довијаше
У пустињу мою усамљену?“

ОБЛАСТ ИСТОЧНЕ СЕРБИЈЕ
ИСТОЧНО СРЕДНО
7. СЕПТЕМБАР
1885. Београд II-35

Рустем рече: „Вра' ми моју снагу;
Ја бјех до сад јединим велим д'јелом
Јадовољан, ал' сад сва ми треба.
На врли ми сав ови изашпак,
Којега сам оставио био
Тобн, дуно, да ми га прихраниш.“
А дух рече: „На уијек губи,
О Рустеме, твојек своју снагу,
Кад га она тихо, недржно
Годинама подано цапаља.
Но ти си ми у цвјету година,
Своју снагу, а по доброј вољи,
Сам подао да ти је прихраним —
И ја сам је теби прихранио:
У грудина мојега гранића
Читаваја стоји но што он је
У твојима ти икад сачува'.
Ма Рустеме, на козлуке илећи
Но што хоћеш да толики терет
На наплати себи, у невјерјеме?
Или хоћеш, о епиди борие!
Или хоћеш наточарит' на се —
А ја хоћу твоју искупићу!...
Ако си се ријешно тврдо,
Узет' натраг свој аманет кобин —
Ти га узми; ал' знади Рустеме,
Ти га нећеш узети на добро.
Већ на страшно и негубно дјело!
И још није доцкап, о Рустеме,
Прими савјет — биће снасносно:
Ти на миру оства своју снагу;
Зар нијеси доста починио
Славних дјела, па буд' задовољан.
Ја се бојим, са потоњим дјелом
Да ћеш на се биједу нећеш
Наплатити, и сам својом снагом
Своју снагу рођену сачува'.

III.

У то Зораб, вринуши се на човјек,
На мегдану зачуђен стајао —
Освртно с' — ал' није Рустема!
Он не знаше, ал' чека' ил' поћи!
Већ са неба данак почињале
Импидати — хаадовина рести...
По — Зорабов час је ударио!
Он остаде, он помисли 'вако:
„Мој противник чекао ме јутром —
Ја ћу њега присосат' вечером!¹⁴
Али вечер није таква била,
Какав нам је јутро обсјало...
Сунце сједе, на небеса зраку
Оставивши, ка' аору крпаву.
Но он ће је? а! у тај тренутак,
Ка' метеор, моћни етас Рустема
На заходу озареном нице —
И Зораб се мучно поципаљу:
Ка' чаробном снагом преображен,
Подмлађен, чулно епјојућа
Рустем му се пред очи појави.
Он зачуђен у њега гледаше
И не смјију' њега уишати
Бе је тако дуго заксаном,
Шапућући једна чушо ређе:
„Хоћемо ли даље продужити.
Хоћемо ли до ноћи свршити?“
„Свршићемо!¹⁵ одмах њему ријеч
Рустем преби груба и сурово.
И поћило — разјарени отац
На свог сина с' удвојеном снагом,
А на оца сина зачуђен, збуњен —
С пољу веће обореком снагом...
Дан се диже, кад се спунта војна,
Ноћ се диже, кад се данак спушти —

Тако и сад реде дође Рустему...
Са вечерном маглом огринуши с'
Простр'о је данак мишљени
Ноду-тамо и слабо мриље
А над мјестом невоље и крип;
Дније вјеске тамо су стајале —
Два нијемз да бија свједока! —
Но како се тај бој био дужи?
И што било и што се свршило? —
То нијеше ово вид'ло није...
Дрму снагу — у трес крај је свеми;
Рустем дрину — Зораб доде паде;
Рустем стину — а у груд Зораба
Дубоко се оштар нож уиште!

IV.

Зораб смртно поражен рече:
„О, невјерјива вараљо Зораб,
То ли ми је награда од тебе
Што 'но сам те јузе понтедио?
Небиљачко ти си, о Рустеме,
И именом Рустемови ти си,
Као дунек; живот мој украо;
По да би се тицом прометнуо
Нав рибом у чучни мора —
Ма и у гроб да ћу ја лежати,
Ти пабјећи нећеш стрању шару,
Нећеш пабјећи' остане Рустема,
Кад глас чуке — а чује ће брао —
Да је онђе издајачки заклан
Сам Рустема, тобом, и Темине...
И задрхта од ријечи тијех
Приваљем тијелом својом
Рустем, ка'но поражен громом.
„Што говориш ти, невјерје сине?
Он покликну 'свогварај браке:
Ко ти с' отац, од ког ли си рода?“
„Син Рустема ја сам и Темине!¹⁶
С' ватреном гордишћу на лину
Рече Зораб, „а мој отац моћни,
С' ватра је стјараж многозваниц;
Многи моја, то је слава, дига,
То је урес свеми Сенонгау.
И од ње сам ја послан овамо,
Да потражим мила баба свога,
Тако дуго од ње раздвојеног;
А да би ме он призна' за сина,
Ја му ленту морах поклати,
Јри растању што даде Темини.
Али да је што било оштар,
Не на рупц, нех на својим грудима
Ја сам ленту ту носео скупу:
Раздржи ми груди проваљене,
На њима ћеш ту ленту виђети.“
Тако Зораб, а Рустему душа
Кадано се од страдала темнок.
И дрхтећи као лист на гори,
Он отвори на груд му аљине;
И он виђе, како дубиљане
Тамо хандар као у ножинау
До балчава у груд ућерани; —
Дубиљане, као црна жаба
Када сједе на бијелој ружи.
Рустем хандар из ране изачуе —
И потече брао са животом
Бистра струја оне ири вреле;
И њенијем јаркијем пурпуром
Рустемовога обари се лента;
Кад је виђе, он сав пребјелјед
И признага се глужњем гласом,
Као да се гуни: „О Зорабе!...
Ти си син мој — а ја сам Рустеме!¹⁷

У С К О Ј Е Ј А Н К О.

Приповијетка из црногорског живота.

V.

(Истаква из „Црногорског“ бр. 24. *)

„Ту му помогоше да рањенка обрне, а он пошто га прегледа и припи мелем, изаше опет пред кућу и остао за њим.

„Боље је јутрос!¹⁴ рече медик одлучно. „Ако свакога јутра осване по мало бољи, као јутрос, брзо ћемо га извидети!¹⁴

Сад завргоше живи разговор. Било је ту неких које је он видео, а у седу било их је мноштво таквих. О свакоме напоше значене причати потајко, казна коме рана бјеше и како се видо; па преметни разговор на бојеве у којима се то десило; па бојеве опневу подробно и живо. Еле, разграно им се разговор, као што обично бива међу највијем људима, а како снаги говораше лагано и редом, захватило то бјеше комад времена.

Пура је, медути, изаша пуне шакле посла. Имала је да готови обеда, равненица да надгледа, да доновен воду, и т. д. Све је то она чинила лако и живо, као од шале. Кад би пила преко алије, ја ли само кад би се на врата помолила, сви би се погледали па љу стегли, — толика љепота звијени и озбиљне људе.

„Ја ћу то испуњавати, дијете, а ти ајде у кућу!¹⁴ рече јој леки постари човек из друштва, кад она изврче из дрвљаника подебуљу глади и замачну сјекиром. Остала три друга му нагоше се на обедашница, били кад онај то извучи; видјаше се да је он био то исто шљак.

„А чему, стрико! Могу и ја!¹⁴ рече пура (векла) па као да докаже како може, загла сјекиру до ушница у куду. Склад и снага шљаних витких удова, показаше се лијево у тој прилици. Кад одиже сјекиру, свадоме широки рукави до рамена, а обле јој, бјеше мишице нековичке; а кад удар, испод кошуље, обличи стегана и љистова за часак накријаше се; дојке јој набујаше, а лице јој се зажари.

Онај чвјек узне јој силом сјекиру, а она, као коштуца, отрча опет у кућу.

„Бога ми, момак!¹⁴ рече медик, одигнувши обрве. „Е, обршао сам много наших крајева, ама вјере ми, не видјех ниједне, присталије женске главе!¹⁴

„А од кога је, ха!¹⁴ прихвати леки, често се поносим. — Цијело племе дичи се у добријем јунаком, ја ли са дијетом и мудром одином; онда обично пагањују оно „наш“ или „наша“.

„Ма нека што је zgodна, но је намесна и ваљана као мушка глава! Баш штета што није човјек!¹⁴ рече ли неки.

„Бога ми, занста је боља од многога човјека!¹⁴ прихвати онај прили. „Радић би с њом и на јуначки часов посао прегнути, по с многојема што оружје пашу!

Сви се томе слатко пасмијаше и потврдише. Те их рјени наведоме да набрајају црногорске јуначке, из старијих времена и оне које они памтов: ше. Помештене их звијени број а о свакој се чуда повнједаду. О Стани причаху медику како је више од једнога мом а обавила, како добро била камена с рамена и скале.

„Да. — закључу медику, — види се, брате, види. И

*) Уред живи. Црно ор се успуљило на ј неколико с ојих рукописа на употребу. Ур. 24. . . .

да није срдара Пеја внер, желио би је човјек за јену имати јунак, да му се сој не пароди, а рђа, богме, да му трагу очисти!¹⁴

И тој се насмијаше.

„А је ли вјерена?²⁴ запитаће медику, онако као немарно, пошто одби неколико димова.

„Оно јест!¹⁴ одврати најближи до њега, отежући те дијеје рјени. — Тако Пригорци обично одговарају, кад хоће најпрече да прекину даља питања.

И остали се насмијаше.

Но се Црмичанина не хтје окашати. Види е је у томе нешто чудно, а може бити да и пачуо бјеше што, те из даљег околнина, па опет на ствар. Ево 'вако поче: „Фала Богу, брзо ли расту дјовојке! Ето скоро минула година, од како лијежах покојног Милуна. Стана тада бјеше, Воже ми опрости, под крапа, а ето до мало ће да се узана Тако скоро у једној кући на Цеклину, питам: „вако она мала?²⁴ — „Малу зову мајмом већ!¹⁴ одговори ми љезина уста мати, смијући се. — Ја се изкресних. Та не бјеше овштина, кад првом бих у њих, а на јад њихов, требах им два пута у непуне двије године.

„Расте младеж, а да што ће!¹⁴ прихвати понајстарији, те толико да нешто рече.

„Тако је, богме“ опет ће медику. „Па да ресемо, не јену много ли дораста, по грабе да прије времена даје је тој хојро Ја се, крста ми, чудим што је она чвјек јој уолаше

„А иноселан је човјек. Нема је ко замјеништи“¹⁴, одговори стари.

„То је, ваљај, истина, но рећи ћу ти, буде ли чекала замјеницу, навише сијде. Зар док се мали ожени? А да што друго? Ето срдариу снахе — она се, мпни, не ће преудавати из опаке куће, а држе је добро, а има мунко дијете па ћу ти рећи и то: чудим се, бота ми, ономе чојку, коме је намјенљена, како се стрпни може. Ја, да сам у његовој кожи

„Не би могао чекати, је ли?²⁴ прениде га један. „Ада да си у његовој кожи, а при тој намети, не би ш чекао!¹⁴

„Но што?²⁴

„Онај'у је се, ваљај?²⁴

Медику извади чибук из уста а зину од чуда.

„Ма не рекосте ли да је вјерена!²⁴ пришта он и учини лице још чудноватије, тако да се сви насмијаше.

„Ма не рече ли ти, мало прије: онај коме је намијенљена?²⁴

„Рекох!¹⁴

„Па ли знаш пословницу: није што је коме памјепшо, по што је коме сућено!¹⁴

„То бина понекад али у овакоме посулу, е!¹⁴ рече медику а заврти главо, безадовољно.

„Кад ете већ догле дојерази, треба да и расиритне. Рекли сте чојку да је вјерена, па опет да није сућена вјереницу. Могао би он сад насмешити да се ругате с

пним, а то ни дао Бог! Ја ћу, дакле, до краја допнати што сте ви почели!¹⁴ рече најмлађи од њих, црномањаст момак, ког се тек бјеше вауница хватља.

Како дотле говораху гласно, овај момак настави вистим гласом:

„Стана је“

Стана се баш помоли на врата, кад јој момак изушта пме. Она то чу, а на њима познаде, да је о њој неки потајни разговор, па се мало сиغبн.

„Стане, абормо о теби нешто“ прихвати онај најстарији. „Не бој се, јадна, вије ништа тако!¹⁴ рече видећи како се цура заруومه.

„Стрико“, рече цура, „онај би човјек рад, каже, да га лежемо на под.“

„Еламо, ваистину“ рече медик и устаде. И остали уђоме за њим.

„Чини ми се б еће ми лакше бити ако ме спустите на тле!“ рече Јанко, слабијем гласом и на предуха.

„Хохемо, дјете — како не!¹⁴ рекоше у глас, па га наслак преванише укрзј пријебоја, гдје му Стане већ бјеше прострла.

Медик га је за неколико прегледао и запиткивао, па пошто нареди дјевојки да равнича нашој раблжаквом раником, крену с осталима омет пред кућу.

„Стрико, ручак је готов“, рече му цура.

„До мало ћу се врпнути“ рече он и изађе.

„Е, елао Богу, свакоме боинку чини се да му је лакше, кад ложиште промијени!“ примјети онај стари.

„Да“ рече медик и гласом пограти онако као што се обично тврде сваломе познате ствари. Цура онда настави обрнувши се момку:

„Дану, момче, причај даље кад си већ почео!“

„Богме хоћу, стрико! Стана је вјерена још у колјевичу. Знавао си, ја мним, покојног бјеличког барјактара Радоја?“

„Знао, те добро! . . . Вјеше као пједан Црногорци! Погнуло је млад на Чеву““

„Бјеше, ваја, сово сви!“ потврдише она тројица старији.

„Пејо наш, — настави момче, — није имао бољега пријатеља. Бјеху вршници. Ко ти зна колика су пута заједно у бојевима били и четовали. Једнога га је Пејо наш рањена изио из Рудина; носио га је, ја мним, па два цушкомате докле га је изио, а бјеше сила људска, кажу, ништа мањи ни ситуији од Пеја Има и пјесма о томе Еде, бјеху оба ожељени кад је то било и имаху дјете, а таман те године нашло се Радоју мушко дјете а Пеју се роди дјевојка Пеју мило би спријетљети се с таким човјеком, па вјери Стану за сина Радојева.“

„Па је ли жив син Радојев?“ запита медик.“

„Јест ја. Зову га Кићун!“

„Па што би даље?“ рече медик.

„Ваистину не би ништа, но““

„По, укрже се па учевину, мој Иштковићу“, прихвати онај стари смијући се. „Да га видиш какав је, би испросио по свијета ш њим, што-по се рече.“

„Слаб, што ли?“

„Рине, брате, каквијех је срећом мало у нашњем горама. Ситак, сух, сметен, — е да си смшљало творење таман у свему противво Радоју, не би могао смислити другачије.“

(Наставље се.)

С. М.

СЕОБА ИВАНА ЦРНОЈЕВИЋА НА ЦЕТИЊЕ.

(Мала приповијетка из црногорске историје.)

(Наставак из „Црногоре“ бр. 24.)

Вријеме од спелјех Благовијести па до Спасоване прође на Риједи Црнојевића мирно, без особитијех догађаја. Све што је нарушавало т.шину онога времена било је то што су турске чете од Зете и Арбаније често напале на црногорска пригорска мјеста; али Турци ни на једну страну нијесу имали успјеха, него су свуда одбијени били. А при томе ни Црногорци нијесу стојали само у одбраненом положају, него су и они с четима напале на турска мјеста и често пута се четама улазили дубоко у Зету и Арбанију. Но омет може се рећи да се није догодио ни једнога важнијег сукоба.

Праанике свијетлаца Ускрсова, а такође и Турфевдан, који се је иначе весело славио при двору књажевом, прослављено је Иван Црнојевић у кругу своје фамилије и у највећој тишини. Код њога бјеху остали само два зетска војводе, остали црногорски државни војводе бјеху се разишли да славо праанике у кругу својијех фамилија. И међу народом мога се је опазити скромна тишина при прааницима. Све пародно веселје ограничавало се је тијем што је пријатељ у пријатеља отишао да честита прааник. Од свијех другиијех народијех игара и забави могао се чути само гуслара на ивне мјеста и по кућама и на узиде је уз гусле причао народну цјесму.

Почто прође прааник, почеше се при двору приправе за сеобу. Сваки дан могао се виђети гомла људи у двору који се занимају работом: једни вносаху ствари из двора, други их сагаху у ганджу, трећи их преносаху на одређено мјесто одале ће се товари на коше.

Књаз Иван Црнојевић није позивао никог из унутрашњости државе да присуствује његовој сеоби, осим стотину војника од околих села Ријечке нахије, који би морали бити у његовој пратњи од Ријече до Цетиља. Но не дајући на то веб на вече Сисаводан 14. Маја, 15 маја бјеше он године Спасовдан), окупило се је на Ријечу више од хиљаде народа из обложних нахија Ријечке, Примичке и Љешанске. Из даљијех мјеста бјеху дошла само поглавитији људи.

Освану знаменити у историји црногорској дан — освану Сисаводан. Не бјеше још сунце огријало врхове Ловћена, кад звано огласи свету летурђију на Ријечкомо граду. Сав народ још раније био је на ногама. Како се чу звано црковно тако народ крену пут града да се помоли Богу и да слуша свету службу. Књаз са фамилијом, војводама и главарима узеше у цркву, а народ стаде побожно око дрве те слушаће Божију летурђију. Сунце већ бјеше огријало врхове обложних гора кад Књаз Иван изађе из цркве. Народ се разиаче те њосудар с фамилијом и војводама прође пут дворца и уђе у двор. С Господаром узеше и владика Вавило.

Не потраја дуго а из Двора изађе државни барјактар са развијеним државнијем барјаком. С њим изађе један господар секретар и десет дворника. Барјактар стаде пред Двором, а секретар и дворници узеоше у гомлау окушаного народа. Дворници стадоше на страну, а секретар изађе на једно узвишено мјесто и гласно прочита пред народом овај проглас:

„Народе! Иван Црнојевић по Божијој милости Кљаз и Господар Црне Горе, Зете и Приморја, рудковен прописом Свемогућег у Троици слављенога Бога, Оца и Сина и Светога Духа, данас се са срећом пресеђала са Ријеком на Цетиње које је изабрао за столицу Црне Горе. Живно Кљаз Иван Црнојевић и његов наредник Дом.“ Сав окупљени народ трикратно узвикну: „Живно наш Господар Кљаз Иван Црнојевић и његов наредник дом.“ За њим секретар се врати у Двор, а дворници побише кроз врата те дајоше наредбу да сав народ слази доље у варош.

Већ готово сав народ бјеше сашао, кад Кљаз Иван са фамилијом, владиком и војводама изађе из двора. Отворише се сви кривци те се прекрстише светлећи крстом, па се тала и опп кренуше низ Јозељску страну према до вароши. У варош бјеше се постављено у ред по највише уређено церемонијско. Кад Господар сађе у народ, народ га подрава са „живице“, које се је више пута повторило.

Пошто сједоше на приправљене коње: Кљаз, Кљазгиња, Напљадник, владика и војводе, сва се парادا крену најпријед. Ево у кативом се реду ишае:

Најпрви бјеше државни барјактар са државнијем барјаком око којег бјеху два господара глехорантеша. Сви тројица бјеху на коњима. За овјима ишаху четири стотине војника, обучени у највећанејше одело. За овјима двадест Господарених глехорантеша на коњима. За њима Господар са фамилијом, владика и војводе. За овјима опет двадест глехорантеша на коњима. За њима опет стотина војника. За овјима ишаху једнако на коњима Господарево и државно благо. За овјим држсти војника; за њима народ у живоме реду све два и два.

Парада се преву испод Костанина па путем који иде крајем ријеке. Први бјеху већ дошли биву Овчани, кад последњи тек одиђаху се од Ријеке. Од села Ђосовића пут нас навише док се изиде на Мичевић Пољачко одакле се види Цетиње.

У Цеклину учини се одмор. Цеклинци бјеху приправљили диван дочек Господару и свему народу који с њим ишаху. Испокла бјеху дијести овнова и десет рогова и изиједли доста вила и ракије. Трипоз бјеху најправнији дјел ладљива од лијда, онако под отвореним небом.

Бјеше већ 11 сати кад се рудак сврши и парада се крену на пут у истоме реду у којеу је наји-д одила. Пут вођаше кроз село Цеклино, па крајем Стругара, те крај Добросела. Доброселани бјеху такође прирављили дочек, али се ту не заустављаше, иако онако с нота поби ње ко по чашу вила. Прошавши Добросело парада се крену у пут који иде испод Лубришана до изида на врх границе на поглед ноља Цетињскога. Са врх границе пут се спушта све на виже док се сађе у поље.

Кад је државни барјактар био већ близу манастира и двора господарева, војска се поче заустављати. Тад се раздијелише у два реда и тако стојаху до Господар са фамилијом, двором и војводама прође мимо свих, и дође прех двор. Прех Господаром ишае само државни барјактар. Кад добоше прех двором, сви сађоше с коња. Млади прихватише коње и одведоше на страну. Барјактар најпрви узеде у двор и унесе државни барјак; за њим узеде Кљаз, Кљазгиња, Напљадник и владика са једним свештеником и ђаконом, и неколико главара. Војска и народ најмјеси се по Ђуријама око двора и манастира. Ту чеку док Господар изађе из двора.

У двору владика, са свештенством, закрити водилу и очита потребне молитва на освештање његова дома. Пошто је

свршен тај свети обред, изашао је Господар међу народом те им дао дозволу да се могу разилати и одморити се.

У доњему пољу цетињском не бијаше ни једно кућање. Само мајстор, са двором господареним, бијелаше се на једној узвишености не далеко Орлова Крпа. Како се диглаи Доње Цетињско поље од Горења бјеше мала црквица, која се произишче „Влашка црква“. Не далеко влашке цркве, у Доњему крају, бјеше свега десетак кућица. У Горењу пољу цетињском бјеше само Банце које се и данас тако зове. У оближњим Цетињу планинама бјеху села Бјеломо, Овчанић и Углавни који се броје при Цетињу. И ако житељи округа цетињскога не бјеху многобројни, опет се бјеху шостарали да приправе Господару што љешни дочек.

Најпрво што бјеху учинили бјеше то што бјеху приравили на поље довољно кућица од зеленога листа, те се у ладњима могапе сјестити са на Цетиње окупљени народ. Друго, Цетињани бјеху приравили довољно јестива и пића колико је доста да се нарани са окупљеним народ.

Код Грудине бјеху најложени стотина ошена, а око њих се поцајашу држсти полица. На Ђуријама, близу манастира и двора, бјеху направљене десет триепа, око свакоје могапе сјести по држсти људи. Те триепа бјеху направљене од буювога и грабовога лишћа, које бјеху разситро по ливади. Како је шест сати у вече кад се доносеше полица на триепа, Орлово цетиње брани постављашу се једни до другог, па сваку триепа по двадест полица. Између полица постављена бјеху најједра са вином, и чаше са пићом.

Пред сами двори Господарев, на малу ливаду, бјеше постављена триепа за Господара и више полица.

Кад је сав готово било, народ на чарене шест ура прикупи се на Ђуријама. Пошто сјече за триепа Господар, и с љим Напљадник, владика и војводе, тала поче сјидјети и на рок. Сви сјидоше на зелену траву прекрштени ногом, јер не бјеше постављено другејх сјидица осим за господарском триепама. Једна војвода изаваи мач те с љим пресецише нешто, које среташе прех Господаром; за тиме затраписаше ножеви и мачеви по свјем триепама те у тил часак сва ливада бише ископајена у комаде. Тад се започе вечер. За вечером би изговорено више здравља. Прва бјеше Господарева за пријетрјути ирбог највећешег у истој да овај презљак на Цетиње буде ерешан за Црну Гору и сав народ српски. Другу здравину изговорио је владика, пожељеним да пролазак на Цетиње буде ерешан за Кљазу Ивана и његов дом, и при томе пожељо да буде благослов божи на дом Господарев и његов народ.

За свијема триепама говориле су се здравине и водно живи разговор о важноме догађају — сеоби Црнојевића Ива; разумије се највише су се разговор вртели око борбе са Турцима. Испред свршетга вечере диже се иза триепа Кљаз Иван, Напљадник Ворђе и владика те обобише сво триепае редом. При свакој триепаи Господар се заустављаше те њапе проговорити по неколике ријечи. Кад је све обинло, Кљаз се опет врати на своју триепау и брзо диже се те уђе у Двор. Чим се Господар диже иза триепа, дигло се и иза другејх триепа, те се пооче разилати по пољу. Бјеше 9 сати кад се вече. ра сврши. Будући је војска била уморена од пута то пије дуго прошло а сви отидоше да лијегају у за то прирављене ладјине Струга дап сав окупљени народ раније ко не домоваи; мод Господара остаде само стотина војника који бише одабрани од свих чламена ради чувања страже у Двору Кљажевом.

(Свршише се.)

Марко Драговић.

Јаков Леопарди и његова обитељ.

(Овај чланак посвећујем успоми моје драге Евђеније.)

(Наставак из „Пригорње“ бр. 25.)

Проје Јаков Леопард, једн преслављен, умро је 1781, оставив жецу Врђицину Моска-Пасиоци од Цезара са троје мушко дјеце у великој невољи. Волно изише Леопардово умало у руке младе, верженте и слабо женске. У ње не бијаше тол-

ко енергије и тврдошти дуплетно да управља лјажом и да се по судовима правда. Све управљаше дакле предеље у руке неiskusени агентама и управљашима. Ђезин најстарији син Моњадо ни у чему јој не помагаше, ни онда кад постаде момком.

On jom s djetinstva sa svojom stranju bio ee je odao nauzi a osobito arheolozijski istraživanjima. A za nauku malo i bio ni malo ne zanimao se svojim zemljama i upravljajem oćevine. Virdinija bila je voredelozijozna te u molitvama najviše i pröčete vežini život. Kako Monaldi tako i druga dva mlada sinöva Ferdinanda i Vilda ona dala na vasiñtaje mesavskome jezuitu odu Josinu Toresu (Totges), koji bijaše nauao ubekisñu kod mlado udovico u vrijeme francuske vladavine. Niše s torosa jom s početka primjetiti da na taj način Monaldi, otac pretennik, nalz u ruku zasnitestava jezuitu. Monaldi je bio ñegov dubljeñi uöcnik, te je pod utuovstvom odu jezuitu i predao se nauzi, a uselao toga i zasnitario kao što rekomo svoja imanja. Zabaćena imala svake godine sve su to noke pravodalo, ali to ne smetaje da obiteš. Leonardi nastao pronam duhovnom obitešali ili ti manastiru. Kod udovice Leonardi u to vrijeme dobio ubekisñu, osim Torosa, paladina od Perinšala a, otac Fran Serano (Setano) mesavskini jezuita kao i Toros, onaj Borne (Borne) od Monševara koji su braća Leonardi zvali Borne (Borne); osim toga kuća Leonardi bila je sredistvo, nekim klubom, sviju rodoznika na Rokoloti. Sva ta gospoda redovnici i jezuiti nastado učitelja braće Leonardi, jedan iz koje braće bijaše za to, što znajo da svi ponovo rado daju nastavljaja. Čudom nekim, kod toliko trnovina na uöveñenja tihaj važnih gostuju i na neznanakio upravljajom, znajka ne bijažu reprodoviti, ali obitelj, stranjno se bijaše zaluzajka. Činujuga na Porube, Malina i cijeloj Marke. Mnogi porjedovale obitešali Leonardi, uselad ota Monaldi, kao najetariji sin i majorka, potpisivajom neoma česta obitavice, koje bi pogubilo i ñega i ñegovi znajka sa svima gostima redovnicima, da ga na bijede ne izbavi ñegova mlada žena. Kao što i prije rekomo, ni Monaldi, koji se odao nauzi, ni ñjegova mater ne vladajom upravljajom imanjem, ne znajom da mudro štiti ni muž i oca predovstom u ruku, nemo postojimö prijatelj, znajka, sva sa zluodivja, po čudnoj svojoj gostuju. U ñekoñi kući, imala mlada Srećom od Monaldi, on se oćen iz svim muž i sin, te rođak 1776 godine u oćenio se je 1797 godine. Djevojka kod mu bijaše oko 21 godina. ñjegova žena iz koje je djevojka (Antina) kao što joi je Adelaida. Vezajom su rođakaja Malina i Antina od Monarado imali Monaldi, glavnom nasljednik Leonardovih dobara, ali su se stranju nasljedstva rastrojena i zaluzajka stavila i samo su se uzalzi u silini karakter i zaradni razum svoje žene, te mu je i dajome za ženu. U to doba znajka Monaldom nije mogao biti u gorom stanju. Razvajom se Adelaida sa svojim energičnim karakterom i ne obavrajom se na mužja i na svojkru odma nesmo vjenčajka uz ruku opravljajom Leonardovih dobara. Šta vjmo znajkañu slabu narav svoj mužja u ñunostajnu kreditorizma, prinudju ga da se formalno odrekne od sviju svojih administrativnih priava, te da na taj način kañje moze da vratuje s kreditorima, koji na pravu voakaju svoj novaj palaz. Zinujuga Monaldom oñerijuju osobito u vasiñtajanju djeöi i vidjoi ga kao nekog heroja za se bori protiv raznih ñivlja i da dositujom svojim sinovima primu-đavajui ih da rade što on hoće, baji jo čudno što on tako lako utupaj zahtjevima svoje žene i to tavnija zahtjevima, koji ga uprav stajvalju pod nadzor i opjeku kao kakvo siruoc "dobro nasljedstvo a bez novajca". Istina ona je bila žena ženeka, štedeljka i je nije trošivala na se, što vjše ona baji i zbrañivajom da joj se kñuju kakvo skućevanje svajih jom; dje mlada bila, ali i ona jo gostovinjama bila i hranjala je tako žesto i trošivala na ñvñ kao i svojkru joi i mužj prije ije. Monaldi, kome ne bijažu odutele oviljene knjige, biblioteka i muzej, vaskoñje se uterjoi sa svojim poniznijem poljovljem Bjeđini Monaldi! Ta ñjegova žena, sudelju od ovome, bijašo pravni despot, ka je mozdaj i da ga knjig dajni. Za tavi počevše se davajti djeöi, to uselad toga on promovljajom da je dobro učinio jezuitajui osbe rudi ñvñove korisiti, a svoj volojaj on njak jezuitajui od njak, da ne bi ñvñovno svoje oćenikö autoriteta pred njak. Djeöi se to bio autoritet! Ali kad i to ne pomozelo, jer sve jednako ne bijašo vladaj da se ñvñje iz obitešala u koje se bilo palao, Adelaida obratja se preko svoje molbo rođinje k napinim stonajma, da mu isprjaja jaslajnu nestoruju velikog vjaka kuće Leonardovo i zavjoi o ñovini. Samo se kađe da je palao morao postudajti Adelaidu. Ov, ili što je sve jednako, ñjegova vladaj uselad te prošvje varedi Monsinjoru Ivanu Alia-

ti (Alliata) jurekonöultu, plesajnu rodom iz Pisa, da osvaja pregleda Leonardovo stave. Taj korak od strane Pajnio vladaj vjrao je dositujti kreditor Leonardovoj obitešali, te i dovese. Alijata, kao što se kađe, posojaje dugih trudova i studija, uselaj u svoj predaju. Ov ñovini Leonardi s kreditorima vjajka dajome da se kađe kreditorje s Leonardovim Adelaidom. A tako dajome da je moralo da bude. Sazlavješ saetajja se u tome, da vjmo jo kreditorja nije joaño porajiti natrag svoje glavajne priko 40 kreditorja, ali da to glavajne Leonardaj žoruju vladajti kreditorima interesu po 8% na godinu. Tavi je otö Adelaida prijeme, u kva je mozdaj da vjajka slobodno, ne strajoi svajim čas, da joi vjajka neprjajoi kreditor stavo njom za vrat sa svojim interesu. U kva tvojka dovañih ñivlja s kreditorima, govori se, Adelaida i bijaše tvrdaj i opora i k svojim sinovima, a osobito k ñevniku po udaljavju na oćine kuće, zašto i stajdome vjajati na izj. Punijeh 40 godina ona je moralo da bude ekonomaj. Ona kao da je ne sažo palajala u to vrijeme interesu, nego je otalajivala i glavno tvojka kreditorizma, koji najviše imajome potrebu od novajca a najviše zakonitö garancijaja. U vladajnu duova ona, kao i drugi Leonardi, vjajka je poñteta, i po mogućnosti stajrala se da iz palaj. A ñevlje vjajalo su biti joi neke teñje, što je valjalo činjiti sve mozdaj da uz to i djeöi a strajoi ne trike vjajka nedostatka od tvojka teöova, koje na se uturi Monaldi i Adelaida, što mora da ih izpajti odnoio postudajka kañje sa sinovima (1)

U Adelaidino starajnu ni Monaldom trpajome po izbajni ih sa svim pa bijede i posojaje 40 godina. Profesör priava, Petar Pellegrini, 1845 vajtñajvaljo je i brojno pred sudovinjama obitelj Leonardovu a i dajom dok se žvini baji grove i trovica, i posojaje ñvñove nasljednice. Godine 1845, moze biti po ñexodu zakonov teñaja vremena posojaje Adelaidove potrebu, u jedan i vjajoi dan dajomö tujbu u sud dajnajest kreditorja trovica svoje glavajne. Sam Pellegrini o tome u jednom svom istovö govoru, Nell' Ottobre del 1845, io dimorajja in una punta dell' Arcimino nella villa del Sign. Giuseppe Crivelli mio amico, dove in questi anni ricorrete a prendere un po' di riposo nelle ferie estive. Là mi giunse una lettera del prof. Giuliani, il quale mi pregava di partire subito per Roma, e quindi per Roma onde assumere gli affari intricati del Cardinali che era stato assalito da undici Deputati Romani gravati nel medesimo giorno". Isti profesör Pellegrini vjajao oćevajala, koja jo imao grovö Monaldi i kñevni obitešali, ali kađaj da o ñevima ñevojima pogladom na stvarni ne treba zaboravljajti prijemo u kome se jo oi rodio.

Adelaida, premdj stroga i kruta, i kao mater i kao žena, vjenjavajom materijku duñest svojju. Bure je volja, ñevnoj dobrovjavješno. Nijda ne ostajni djeöi na ruke sudu, vjajnoj dana ne ostajni Rekaneto dok djeöi bijažu mlajnjama osim ako ih predajajom u ruke svjra. Don Vise Dintolajca a potom oñta Saniñini (Sancini) ñvñova učitelja. ñevna djeöi na taj način vjajko je ujedno bio nadzorom ñovajca, a i ona sama vjajajno je oñitajka s ñovinjama i taj je občaj u kući Leonardovoj s palaj. Jeka i sve do danajnjeg dana. Adelaida je vasiñtana u manastiru delle Oblate d'ell' Assunta in Roccoloti, tamo se je učjala, meju ostalim, i latinskom jeziku, u kom jeziku zñijoi ona upravljajom se samo u čitajnu brevijarja, preñevajnu crkovnih stajova, koje svjra u jednu malu knjizicu, i u čitajnu na krajajma listova crkovnih knjiga uspomena o svojoj braći, koja bijažu ñevnoj! koje knjige s osobitom ñajkom skućajja je u jednu abjurku vjajajni kjer, bjedna Pajolajna. Kao je da je i kva je da je bila Adelaida, ona malo no malo poñvraj stajle Leonardovo, protiv kući pravajni staj, što se živo mo. o vidjeti po danajnjem stajku i bogatstvu sdajnih Leonardaj, stajaju nasljedaju čest tvojka kñivajno-aristokratiköñi doma. A ona do toga dođe svojim itejdom, koja štedelja svajako no predajome u čitajku. Vezajni sinovi njak su bajiñi požojaj, gda nastajome dajna ñevni da u vrijeme vjajoi rjeñaja. Jedina ñevnja teojaja u životu bijaše da nabavi kuću Leonardi na tog tenkaj volojajju, u koji ju ukval isvjestio i neproznoj postudajka Monaldovaj da vrijeme ñevnje njak mladosti, i useljed u tvojka; ona ne samo useljed nego i ñevnja imajome svoga mužja. Sam vjajoi sini Karlo, koji je priava nasljedajca na materijno itejdje, promjenjio je ñivlje svoje i udaljajom se je postudajko vjajnom umu i postojajstvu, tavi ona stajaju i dobro ime Leonardovo u pravaj stajle. Istina, Karlo se kvaño staj-

до удивљивати уму материну, али боље и касно него никада. Није она је мала грозница Аделаида та, што она по отарљаним својем срцу, своју душу и љубав својој дјети са особити Јакову, који толико страдао из тог узрока; што она не бијаше везана и ласкана са својом дјетом, него крута и жестока (снаку матер можемо назвати крутом и жестоком, која не показана никакво невоје својој дјети) тако како уирав не приличи женским срцу ни у тујом дјетом а камоли са својом од срца породом. Вједин Јаков у нијеоом самом животу, е рођења од смрти, није видно ни чуо на својима усима и обрзама појунца своје матери. А тако је она са свом својом дјетом погуњала. То није природно, али је истинито. Из поступка са Монадлом, када га принуди да се формално одрекне управљања добаром, може се судити да је код ње било мало милости и љепости. Јаков јо страдао е тог узрока, а и морао је страдајти кад бијаше тако натрени, опевант и несташан, да му је уирав по природи потребна била љубав осјетљива нега и љубав, а не тако жадана уздржаност и мртва хладноћа. Говоре да је ова љубав своју дјету само као ергота хришћаника и да се је уздржавала узимајући за углед неке старе обитељи. И код везано дјетом сие је морао да буде достојанствено и имозантно, као да је то могуће радити е дјетом још тако да се како у њезима, свака се је љубова ријеч, сваки поступак пенузрочан. Томо по-лидељемо бијаше највиши узрок високи аристократизам, којим дисело Аделаида и Монадо и љубова сва родбина, као и сви Ресанатски аристократи, је је у самом друштву по салонима владала такав обичај, из страха да не би који њихов млади чака узео напавку простог народа у разговорима и мансрама, чега се чувахо као куве. Та хладноћа, та цензура у ријеч и поступку убивашо дјетом, особито Јакова, премда се како да она и ако испривага била фредоца и свој фиги, пош иаи и Тергодо: li mortificava col suo silenzio, col suo contegno, tregnavo e malinconico, ma non o li respinsio mai (!) Не оставашо ништа више да уради. Муцио је представити себи матер која пружа руку и енуу али га никак не грли и не љуби. Како Монадо дано тако и Аделаида матер, даде бабо предешковне и његове браће, биле су е дјелом љубави и болести за то су их дјети премного и љубила до саме њихово смрти.

Сивастељски мисли да су оне животиње док дјети нарасту у постану људи, да је судба Јаковљева, узрок њиховој килота

и везног љубива са свим друковја била, те да он не би напуштао тако често омину кућу у коју се внаком нигда и не врати. Дакле неосиноно тешка бијаше за Јакова материна хладноћа кад га је до тога доводила. У осталим Аделаида уно-требавала је сва могућа стварља, кад би које дјетје обољело; и здраву и боледна дјетца су вијек била око ње. Карло је говорио: „Lo sguardo di nostra madre ci accompagnava sempre: era l'unica sua carezza“, а осим тога она није чуштала слуге и дјети, него сама ви је прасуджувала и јутром и вечером када су се дизали или шили спавајти. Под старост она се са свим бијаше удаљила од друштва и свијета, посветив се своје даме молитви и кућним бригама. Послије дуге болести и мучна умрла је 1857. мајајин 79 година. Аделаида је, можемо с нувим правом рећи, главно лице Леонардове обитељи, јер она у тој обитељи игаеше први улогу, а сви други чланови, па и сам Монадо, другоустежу.

И Монадо, отац Јаковљев, није био веле нежаљ и није милосан своју дјетцу као ни матер њихова, на протви он је био строг. Јаков та је у својима дјетским принајљма, којима је забављало своју браћу, представљао као првица, подимен е Амостант. Дјетца су испрвна, љубила љубивојта. Истгна, Монадо стварно се јо да што веће развине кад унио тако е фанлички своју дјетцу. За синичко развине бијашо им начино у свом саду неку игру налик на фанастичку и осим тога побуђивао их је на разне херичкоке игре ради развља и свему узвишеноме. (К овуна поседљива играви и послије немо се повратити, кад бивамо говорили о дјетњемт Јаковљеву.) Соба за узневе била је најистропратија у свој кући Овиз школских килга он је сам изборио килге које су дјетца имала читати обавижу се на њихов раст и развине. Набавио им је учитеља шона Санкини, који јак је био и учитељ е цензор, те тако се Јаков и његова браћа, као и Монадо и његова браћа, свештаило и изображаво под назорем духовнога лица. Нијења брига Монадлова за свега његова живота била је библиотека, у којој је е прекратило своје дане. Он је умрла 1847 године; дакле ивије своје жене Аделаиде, послије тешике болести, па рукама своје сине Карла. Монадо се је љубиво у свом животу е сивастељствои е сине његове послије отира ни сабрли су узедно његов син Потар и ћер Паолина и метули набасти у два одјељена шкееа у домањој библиотеци, те је он умрла.

ЂУРЂЕ
CRNOJEVIĆ
(Српские се.)

Жена по Шопенхауеру.

(Наставак из „Црногорак“ бр. 25.)

II.

Тако се то обично мисли и тако се мислило од вајкада. Али то значи мислити напавко и мисли укуе изоачлен. То се тако гаводи из предрасуде о Грвију у вјечном, која не мари за род а љуби једноств. То је преврат и пометња вјечитих закона природе.

Та предрасуда титра се е утробом која затегне биково трудније жито, и титра се са дојмама пунијема хране, која се објесе, као што се објесе класе жатородни.

И то је предрасуда, која се од старине заврјеждела у најшем осјећању, то је навика срца, то је на неки начин завојница душе, која се пренеси е кољена на кољено и по томо није ласно истражити је.

То погрешно схватање живота човечијег доста је ваљак оној другој обмани, на које је може бити е она сама потекла. Зар се не важе, да година постане прољећем а сарвијоу зимом? Ништа није жалније од тога. То је прва бесмислица у тумачењу зак на природних. Нијења философија људска на криво је изведела тиме; јер календар је летурђија природе.

У прољеће, како се, почиње година, јер онда вршиеме отолни, гораци се заодјене листов а земљана травом и цијиетом. А у зиму година се заврши, јер онда дјети постану краћи, студени, мрачни, јанови.

Ја на протви велам: година почиње у зиму, а сарвије се у јесен.

Да видимо, ко лаже а ко истину каже.

Шта је зима?

То је сјеме, затрпано у земљу, које по што дође у тајанствено додир са елементима рудине, по што пролија и набубри, закљони се од сдане покривачем сивјега и на тај начин добије врмена да се прикине животи у његовим тепошкова како би се могло номолити изнад земље, гдје га чека вјетар, наадух, сунце.

Сјеме шеничко ваља да се посије у Новембру и да проведе зиму у земљи, да би могао на љето, у Јулу, изабити пуа клас. Сјеме посијано у Марту не ће ништа изајати.

А шта је прољеће?

Нит је почетак нити је сарпнетак, него просто пријелаз.

Прољеће долази од ледук и пролази некул.

Прољеће је цијвет. А цијвет није ништа са себи, он је резултат мучи га е тријељиво постанја. Цијвет је дјетје класља, красно дјетје, али се мучно зачело.

Цијвет не служи самоче себи ни за што, него служи окомо што ће последи њега доћи. Он има да сирвиш постанак дру-

гоме нечеу, много више од њега: он је мајка плода, а плод је једна цијел свакога развитка.

Плод, то је дете и то је јесе; то је шеница и вино, месо и кри природе.

Година, као и живот, не почиње радом и цијелом, него муком и трудом у зачетку. У природи нема „дара“ без „мику“.

Он то цијел прођења и живота не смије нам сакрити своју цијел, а то је плод.

Према томе, ни живот ни година не важињу у бесплодности; они важињу у трајности, доносили свој род и плод. Крај године, или крај живота човјечијег, то је потпуно осмијех рада, која је дас себе цијела, па се сада враћа од кул је и дошао, остављајући живот свој у новијем облицима, свога заметка. По томе, смрт није друго него потпуна и савршена преобраба, пренорожај у новијем облицима, сретна криза, победа. Упријети значај поправити се. Права смрт, то је старост која може, или младост која зна.

Ето главне мисли, једне према другима: Шопенхауерове и које. Ту лежи наша основна сурротет, коју је ваљало обавјешта.

Хијалмо сад к изнеш задатку: к природу душе жешине. О томе је мисленик њемаки поставио теорију чудновату. Његове су опаске епне, простране, дубоке, али му је суђење слабо а закључак лажни.

На протв, Стјуарт Мил, брањак жена, има здраво суђење о њима, и изводи из свога суђења правилне закључке. Али у посматрању својом нема оно живости, оно оригиналности, оно дилхолошко емоције као његов противник. Шопенхауер је јенијалан. Мил је, први свега, велик методичар. Кад би х да био жена, казивао би ми било да мо Шопенхауер напада него што мо Мил брањак.

Била како му драго, Шопенхауер — да оставио сада пра њему — даје нам драгоцијени психолошки материјал; но, по моему мишљењу, он се као служак њим и гради од њега кулу на ширску. Ево шта би требало да се учине:

1. Да се добро проучи оно најважније страница — те је данасе о психологији жено, да се сад код њених радова, имаће одвојити оно што је „закат“ од онога што је „мишљење“ или „суђење“, да се укључи микроскопско гледиште на којој се налазили (прво закључење) поднема на мјесто правилнога посматрања, једном рјечи: да се одабере шеница „закат“ од кукоља „парадоксија“.

2. Да се за та факта постави хипотеза која ће их тумачити правилно, и на тај начин да се помоћу посматрања самога Шопенхауера заснује теорија противња његовој; једном рјечи: да се Шопенхауер собом самјек утуче.

Кад се ова факта нађу као сама од себе у једној замисли, кад једна хипотеза рађа сама од себе природу класификацију, кад се к једном теоријом подударују сви појави који у оног њен спадју, онда не треба друго критерије да би се докучила права истина, онда у тој теорији лежи права истина.

Но можда ће боље бити, зарак улутства наших читалаца, да обрнемо наопако логички ред и да прво изложимо хипотезу, па тек онда факта.

Ево дакле хипотезе.

(Наставља се).

„Прногорке“ добијаће тај нови лист у замјену за „Прногорку“.

УРЕДНИШТВО „ЦРНОГОРКЕ“.

ОГЛАС „З Е Т Е“.

Данашњим даној почели смо излазити нов књижевни лист на Цетињу, под именом „ЗЕТА“.

„Зета“ ће излазити један пут у недељи, и то четвртом, на цијелом табуку, п доносиће производе лијене књижевности наше у везаном и везаваном слогу, као: разне поетске саставе, pjesме лирске и епске, драматска дјела, приповијетке и т. д.; доносиће расправе о појединим неосвијетљеним питањима наше историје и саопштаваће разна гравива за боље познавање наше прошлости; доносиће расправе о појединим питањима наше књижевности, а по потреби освртаће се и на страну књижевности; доносиће критичне претресе појединих књижевних дјела наше књижевности и биљежиће прјерно све што се у њој појави.

Цијена је „Зета“:

За Црну Гору и Аустро-Угарску (с Босном и Херцеговином):

На годињу	4	фор.	—	а	вр.
На по године	2	„	—	„	„
На три мјесеца	1	„	—	„	„

У Црну Гору и све остале земље:

На годињу	15	фрапака
На по године	8	„
На три мјесеца	4	„

Претплата из Црне Горе нека се шаље управо администрацији „Зете“ на Цетиње, у плаћеном писму.

Претплата из Аустро-Угарске (с Босном и Херцеговином) и осталих земаља нека се шаље поштанском упутицом на г. Петра Рамадановића у Котор, са означењем да је то претплата за „Зету“.

Претплата из Срвије нека се шаље књижари В. Валожевића у Биоград.

Ко хоће да пошле претплату непосредно у администрацију „Зете“, нека то учини у писму наплаћеном поштом до Цетиња.

Наруднице без новца не могу се никоме уважити.

Рекламације нека се управљају на администрацију „Зете“ на Цетиње.

Усвојили смо правило, да се никоме лист не шаље без претплате, а како је Цетиње доста удаљено од оних мјеста гдје би „Зета“ имала претплатника, то се умољавају сви, који желе „Зету“ држати, да се изводе с претплатом поштом, јер иначе могао би ми који број изостати.

Претплатници „Прногорке“ добијаће овај лист у замјену за „Прногорку“, докле ми претплата траје.

Цетиње 10. Јула 1885.

УРЕДНИШТВО „ЗЕТЕ“.

ЧИТАОЦИМА „ЦРНОГОРКЕ“.

„Црногорка“ је престала излазити е пошлеђијем 25-им бројем.

По договору са уредништвом новог књижевног листа „ЗЕТЕ“, који је данас почео излазити на Цетињу, претплатници